

KEN JE (PLATTELANDS-) LEERLING

AUTEUR: ASTRID RASS

Astrid Rass, onderwijskundige en onderzoeker kunst- en cultuuronderwijs, stelt dat alle leerlingen van huis uit met kunst en cultuur in aanraking komen. Iedere leerling heeft namelijk een leefomgeving waarin verhalen, voorkeuren, interesses, rituelen of voorwerpen van betekenis zijn. In dit artikel betoogt Rass dat dit prachtige alledaagse ingangen zijn voor de kunstvakken.

Een jongere op het platteland is gewoon een jongere als iedere andere jongere. Hij fietst naar school, met een beetje pech meer dan tien kilometer. Hij ontmoet vrienden en vriendinnen tijdens schooltijd, gaat naar feesten, frisdisco's, luistert naar muziek via Spotify of andere streamingdiensten. Hij besteedt veel tijd aan Insta, TikTok en andere socials.

PLATTELAND

Op het platteland zijn niet veel musea. Wel zijn er volop kerken, oude boerderijen, dijkhuizen, molens, festivals voor oude landbouwmachines, en vooral ook sagen en verhalen. Soms is er carnaval, een rommelmarkt of een oogstfeest. Veel jongeren die op het platteland wonen houden van paarden, koeien

“ELK ONDERWERP UIT ELKE ALLEDAAGSE OF MINDER ALLEDAAGSE SITUATIE DAN OOK, BIEDT VOLOP INGANGEN VOOR BOEIENDE KUNSTLESSEN EN GEBOEIDE (PLATTELANDS)LEERLINGEN”

of varkens en zien hier en daar vlaggen 'op z'n kop' hangen. Ze hebben een computer voor games, Netflix, Disney Plus en natuurlijk huiswerk. Daarnaast zijn ze lid van (sport)clubjes, soms van de vereniging voor plattelandsjongeren. Als bijbaantje werken ze in de supermarkt, bij de boer of de tuinder. Bovenal willen de jongeren gezien worden, willen ze graag een eigen plek, een eigen keet, tuinhuis of plek op zolder (met of zonder bier).

Wonend, werkend en levend op het platteland hoor en lees ik regelmatig dat sommige jongeren niet van huis uit met kunst en cultuur in aanraking komen. Dat vind ik bijzonder, omdat elke jongere - van het platteland, een buurtschap, een buitenwijk of welke plek dan ook - een rijke cultuur, met beelden, geluiden en ervaringen heeft die volop basis biedt voor kunst en cultuur op school.

Mijn stelling is dat alle leerlingen *altijd* met kunst in aanraking komen, mits je kunst niet koppelt aan een specifieke (Randstedelijke) canon en kunst ziet als een manier hoe mensen via verbeelden vorm en betekenis geven aan het alledaagse leven. Dit proces van betekenisgeving is menseigen, want ieder mens leeft in een veelzijdige omgeving en reflecteert op situaties uit het leven en de wereld. De een toont dit wat duidelijker in beelden, muziek, dans, grapjes of welk medium dan ook, dan de ander. Het stimuleren en verdiepen van dit vermogen, in bijvoorbeeld de kunstvakken, kan waardevol zijn. Dit draagt bij aan de vorming van de culturele identiteit. Een proces dat voor alle jongeren noodzakelijk is om grip te krijgen op zichzelf en anderen.

HAAKJES VINDEN

De uitdaging voor een kunstdocent is om de leerling te kennen. Dit vereist rust, tijd, onderzoek en ruimte om met de leerling te praten en vragen te stellen. Als je weet wat je leerling beweegt en beheerst, kun je daarop inspelen. In een les is niet altijd tijd om met elke leerling in gesprek te gaan. Daarom kun je leerlingen vragen een fotoreportage van hun kamer te maken (tip van een kunstdocent uit Flevoland). De een houdt van paarden, de ander van sierraden en nog weer een ander heeft een schilderij van een tante aan de muur. Een kunstdocent uit Druuten start in de brugklas met een uitgebreide vragenlijst (Van Heusden et al., 2019, p. 112). Een volgende vraag is dan wel: 'Wat vind ik dat

mijn leerlingen nog zouden moeten doen, kunnen en weten?'. Vanuit je onderwijsvisie, pedagogische opdracht, maar ook in gesprek met je kunstvaksectie, overdenk je wat voor jouw leerlingen, dit jaar, in deze tijd passend kan zijn. Wat zijn onderwerpen die raken? Welke oefening in materialen en technieken is nodig? Welke creatieve vaardigheden zijn nuttig? Hoe kan ik differentiëren om zoveel mogelijk leerlingen mee te krijgen?

AARDAPPEL

Interesse hebben in akkerbouw en aardappels is al een prachtige ingang voor betekenisgeving in een kunstles. Start de verkenning met waarnemen: hoe ruikt de aardappel, hoe voelt deze? Waar doet dat je aan denken? Dan volgen onderzoeksvragen: wat wil je weten? Hoe groeit de aardappel? Hoe komt de aardappel in de winkel? Hoe is de industrie? Welke bestrijdingsmiddelen worden gebruikt? Wat is de rol van Europa? Van voedingsgewoonten? Vul maar in. Eventueel zoom je in op problemen. Vervolgens voeg je het perspectief van mensen toe: wat zijn de omstandigheden waarin gewerkt wordt, wat betekent het voor de boeren (je ouders), de tussenhandelaren, de groenteman en de consumenten? Hier ontstaan verhalen, beelden en inzichten. Je analyseert wat de culturele context van de aardappel is, voor jezelf, je omgeving en de wereld. Zo ontstaat een basis om te verbeelden in een verhaal, spel, dans, muziek, film, beeld of welke vorm dan ook. Het alledaagse (Bisschop Boele, 2013) van de jongeren wordt jouw kunstonderwijs.

Kortom, sluit aan bij jouw leerlingen. Ken ze, ga met ze in gesprek en zoek naar passende kunstlessen. Of het nou over trekkers, aardappelen, paarden, vapes, mobieltjes, draken of welke fascinaties ook gaat. Elk onderwerp uit elke alledaagse of minder alledaagse situatie dan ook, biedt volop ingangen voor boeiende kunstlessen en geboeide (plattelands)leerlingen. ●

Astrid Rass is onderwijskundige en onderzoeker kunst- en cultuuronderwijs. Zij is verbonden aan de Vereniging CultuurProfiel(Scholten (PO en VO) en het lectoraat Kunsteducatie van de Hanzehogeschool Groningen.

&

BRONNEN

- Heusden, B. van, Rass, A., & Tans, J. (2019). *Cultuur², cultuuronderwijs in het VO*. University of Groningen Press.
- Bisschop Boele, E. (2013). Het vak muziek in het creatieve tijdperk. *Cultuur+Educatie*, 13(38), 86-107.